

DE ANDERE....

DOOR G. J. PEELN

AL een paar maal had Wiesje hem onderzoekend aangekeken. Hij was zoo stil vanavond. Een enkel kort antwoord, verder niets. En toch hield hij haar arm stevig vast, was hij niet onvriendelijk tegen haar. Trouwens, hij had geen reden boos op haar te zijn.

„Is er iets, Wim? Je bent zoo stil.”
„Och, die ellende thuis altijd. D'r zijn steeds van die gediensige geesten, die 't noodig vinden Vader te waarschuwen als ze ons weer samen gezien hebben. Nou, en dan is 't steeds weer 't zelfde liedje. Eerst suikerzoet, dierbaar, en als dat niet helpt, met groote woorden en dreigementen. Ik ken dat zoo langzamerhand!”

„Denk eraan, dat je kalm blijft tegenover je vader, anders is alles verloren. En op den duur zal hij zijn verzet toch wel opgeven, als hij ziet, dat wij werkelijk van elkaar houden!”
„Maar dat geld, dat ellendige geld! Daar komt hij maar steeds op terug!”

Wiesje zuchtte, en zweeg verder. Ze dacht aan al de moeilijkheden, die Wim thuis al gehad had om haar. En als er nu iets op haar aan te merken was geweest, geloofsverschil, of een ander beschavingspeil. Maar niets van dat alles. Alleen zij had geen geld. Haar vader was gepensionneerd hoofdofficier.

En zijn vader, de rijke fabrikant, die in 't belang van hun onderneming als eersten eisch voor de toekomstige vrouw van zijn oudsten zoon stelde: geld, veel geld, liefst meer dan hij zelf had. Toen Wim's omgang met haar bij hem thuis bekend geworden was, had zijn vader het kort en goed verboden.

„Hoor es Wim, onze zaak heeft kapitaal noodig. Jij moet een vrouw met geld zoeken, die onze positie versterkt, en niet als een verliefde schooljongen je door een aardig gezichtje zonder geld laten inpalmen.”

Wim was verontwaardigd geweest. In jong idealisme had hij zich geschaamd over een dergelijke, platvloersche berekening.

„Maar Vader, is voor U een huwelijk dan niets anders dan een zakelijke overeenkomst, een grootboekwrestie? Tellen liefde en levensgeluk dan niet mee? Is 't dan niet belangrijker, dat ik een vrouw krijg, desnoods zonder geld, die me gelukkig maakt en waarvan ik houd, dan een versterkt kapitaal en een huwelijk uit berekening, zonder liefde?”

„Och jongen,” had zijn vader kleinerend gezegd. „schooljongensromantiek! Niets anders! Wat weet jij van 't leven af? Liefde, ... kletsboek. Later heb je spijt. Zoek maar een meisje met geld. De rest komt vanzelf wel. Als je eenmaal getrouwd bent, wen je wel aan elkaar, en ga je wel van elkaar houden. Later zul je me dankbaar zijn, dat ik verstandiger was.”

Dit was het steeds terugkerende thema van vele gesprekken geweest, want, 't leek wel of 't zoo moest zijn, telkens als hij weer met Wiesje gesproken had, bleek het zijn vader ook weer overgebiefd te zijn, dat ze samen gezien waren. Zijn vader was altijd streng geweest. Had gehoorzaamheid geëischt van zijn zoons, zonder redeneeren en zonder argumentatie. En Wim had dat als iets vanzelfsprekend geaccepteerd.

Maar nu was hij gaan twifelen aan 't rechtmatige van dien gehoorzaamheidseisch.

Hij was toch geen kind meer? En 't ging toch om zijn levensgeluk?

Als er van vader's zijde redelijke bezwaren tegen dien omgang bestonden: geloofsverschil of „stand”, of 't gedrag van Wiesje of dat van haar familie, dan zou hij zonder tegenspreken gehoorzaamd hebben. Maar niets van dat alles was in 't geding. Haar familie was ouder, had beter naam dan de zijne. Zij waren ten slotte pas in de oorlogsjaren opgeklimmen. Zijn vader was heel klein begonnen, en dat was nog terdege te merken in zijn omgangsvormen.

En Wiesje was een geloovig meisje. Haar familie leefde kerkelijk mee, haar vader was ouderling.

Het eenige bezwaar was: 't geld. En Wim voelde: in dit geval kon God van hem geen gehoorzaamheid aan 't ouderlijk gezag vragen. Zijn vader had ongelijk. Zijn beweegredenen waren klein en berekend. Draaiden

alleen om stoffelijke dingen, voortgesproten uit zelfzucht.

En hij had doorgezet, Wiesje zooveel mogelijk een relaas van de, voor haar pijnlijke en vernederende, narigheden thuis, besparend. Zijn vader had zich klein gedragen. Had niet gearzeld zelf zijn zoon na te rijden, als deze uitging, verwachtend hem te kunnen betrappen, dat hij weer met Wiesje wandel-

de. Kwam vaak zelfs, wat verlegen en zonder bepaalde boodschap, bij gemeenschappelijke kennissen van Wiesje en Wim binnenvallen, als hij vermoedde, dat die beiden daar waren, om dan na een kort, gezocht praatje weer te vertrekken. En telkens bij zijn thuiskomst kreeg Wim dan weer dezelfde verwijten en berispingen te hooren.

Toen zijn vader zag, dat hardheid niet hielp, was hij 't gaan probeeren met vriendelijkheid en list. Hij had al jaren een goede vrouw voor zijn zoon op 't oog. Antie, de dochter van Ten Berghe, die vlak bij hen in een groote villa rentenierde. Deze had in de mobilisatie met een groot graanbedrijf onmetelijke winsten gemaakt, werd zoo om en bij een millioen waard geacht. Antie was eenig kind! Als Wim zoo'n buit behaalde, zoo'n schoonvader kreeg, kreeg de fabriek onbegrensde mogelijkheden.

De families waren al lang bevriend, maar nu werd de omgang opvallend druk, en even druk werd bij Wim thuis de lof van Antie ten Berghe bezongen. Aan tafel kon zijn moeder vaak zoo terloops iets zeggen als: „Antie gaat misschien naar 't conservatorium. Haar pianoleeraar heeft het aangeraden. Zeldzaam, zoo begaafd als dat meisje is. Dat heb je niet vaak, dat iemand zoo alles in zich vereenigt: een zacht karakter, begaafdheid, en een knap uiterlijk!”

„En geld, moet U er bij zeggen,” kon Wim niet nalaten sarcastisch aan te vullen.

Die zinspelingen en dat gekoppel begonnen hem te ergeren. Het was geen ongeschikt kind, een beetje ijdel en oppervlakkig, te veel opgaand in japonnen en pretjes, maar wel aardig. Maar nu hem telkens zoo nadrukkelijk haar deugden opsomd werden, voelde hij enkel maar wrevel.

Een anderen keer zei z'n vader 's middags bij 't koffiedrinken: „Ik zou vanavond maar een beetje eerder uit de fabriek komen. De Ten Berghe's komen dineeren.”

„Alweer? Dan zitten we weer zoo lang aan tafel, en ik wou juist vanavond naar 't abonnementsconcert.”

„Toe Wim, kan je dat nu niet voor één keer laten schieten? Antie verheugt er zich juist zoo op, dat jij haar vanavond met je viool begeleiden zult. Ik had haar gevraagd wat te spelen en muziek mee te brengen,” vroeg z'n moeder.

„Da's juist zoo gezellig als jullie samen musicert, en Antie zei, dat jij zoo prettig begeleidde!”

Maar na 't eten, waarbij hij ondanks de smeekende en vermanende oogen van zijn moeder, en 't wenkbrouw fronsen van zijn vader, vrijwel niets gezegd had tegen Antie, die „natuurlijk” naast hem geplaatst was, wist hij onopvallend te verdwijnen en toch nog met Wiesje naar 't concert te gaan, zooals afgesproken was.

Den volgenden morgen stormde het. Zijn vader was woedend, en wierp hem heftige verwijten voor zijn voeten.

„Was dat soms die fijnere beschaving van hem, waarover hij 't altijd had, om zoo zijn tafeldame te negeren, en met een zuur gezicht te zitten kijken?”

„Maar ik ben er toch zeker niet alleen om dat kind te vermaken? Kees zat toch ook naast haar? En die twee hebben heel gezellig samen gepraat, schijnt het!”

„Jij bent de oudste, en moest wijzer zijn. En dan als een schooljongen uit te knippen, zoodra je er de kans toe ziet, zonder iets te zeggen of je te verontschuldigen. Je moest natuurlijk weer naar die andere, hoewel ik je dat verboden heb! Nee, zwijg maar! Ik heb het al gehoord, je bent samen naar 't concert

geweest. Maar nu is 't uit. Nu is mijn geduld ten einde! Nu is de keus aan jou: Of dat meisje loslaten, of je plaats verliezen hier op de fabriek."

Dan iets weeker: „Jongen, waarom ben je toch zoo eigenzinnig? Luister nou toch naar den raad van ouderen en wijzere. Als je met Wiesje breekt, gaan we die nieuwe Deutsche machines, waar jij zoo voor bent, aanschaffen. Die mogen onder jouw leiding geïnstalleerd worden, en jij wordt dan belast met alle machinerieën. De technische leider. Daar heb je recht op door je ingenieursgraad, en Koenders wordt te oud. Die kan niet meer met zoo'n nieuw procedé mee. Jij wordt hoofd-ingenieur, en je mag dan eerst nog een maand of wat vacantie nemen, en in Duitschland de werking bestudeeren, voor je ze aanschaft. Maar als je Wiesje niet wilt laten schieten, goed, dan gaat het hard tegen hard....."

„Maar . . ."

„Nee, zwijg, laat mij uitspreken. Dan moet je zelf ook maar zien ergens anders je kost te verdienen. Dan kun je hier niet meer blijven. Als jij je eigen zin wilt doorzetten, . . . best, maar dan ook voor je zelf zorgen verder. Dan komt Kees in 't warme nestje, dat ik voor jou heb klaargemaakt."

Wim kreeg de tranen in de oogen. Maar hij wilde dat z'n vader niet erkennen, en met een ruk keerde hij zich om en liep weg.

„Da's gemeen. Gemeen, om me voor zoo'n keus te stellen! Maar 'k laat Wiesje niet los!" mompelde hij verbeten, terwijl hij zich in z'n kamer opsloot.

Daar ging nu z'n toekomstdroom! Hoofd-ingenieur in de fabriek, de nieuwe machines geplaatst, waarvan hij zulke hooge verwachtingen had. Een nieuwe productie-methode, die jaarlijks duizenden besparen zou! Weg alles. Want Wiesje kon en mocht hij niet laten schieten.

Gemeen van vader. Zóó mocht hij hem niet dwingen.

Maar gaandeweg, in den loop van den dag, werd hij minder zeker van z'n keus. Hij leefde in zijn werk. De fabriek van zijn vader, die hem als oudste toekwam, had al zijn liefde. En zijn studie in Delft had die nog versterkt. Hij zat vol plannen. Had steeds zijn toekomst onlosmakelijk met de fabriek samengeweven. Die nieuwe machines, waar vader, gewend aan 't oude systeem, nog niet zooveel in zag. Die hij echter grondig bestudeerd had in Duitschland, tijdens zijn half jaar practisch werken. Waarvoor hij al zoo vaak bij zijn vader den staf gebroken had.

Dat alles zou hij verliezen.

En ook zijn verzekerde toekomst. Wat moest hij ergens anders beginnen? Er waren veel te veel ingenieurs. Er waren jaargenooten van hem, die na een eindeloos zoeken gedwongen waren een baantje als tram-conducteur te accepteren. Als vader zijn hand van hem terugtrok, zou 't armoe beteekenen, terwijl hij steeds weelde en gemak gewend was. Dat zou niet meevallen.

Maar met Wiesje! „Hm, ja," bespotte hij zichzelf ironisch: „het traditioneele hutje op de heil!"

Met dat al was het een erg onzekere Wim, die, nog lang niet met zichzelf in 't reine, Wiesje op de avondwandeling alles vertelde.

Wiesje verbeet haar tranen. En de vrouw in haar, besliste, offerbereid:

„Nou, dat spreekt vanzelf wat je kiest. Je kunt niet anders. Je mag om mij niet je heele toekomst, al je idealen vergoopen. Dat zou je

me later nooit vergeven."

Wim was heel zwakjes in zijn tegenwerpingen, voelde ze, en dat deed haar pijn.

„Maar wij dan, Wies, wij hooren toch bij elkaar?" Maar zijn weifelende toon deed haar zekerder en beslister zijn.

„Onzin. Wij blijven vrienden. Verder niet. Ik zou niet echt van je houden, als ik me nu aan je vastklemd en je overhalen zou om mij je toekomst op te offeren."

* * *

Neerslachtig en ontevreden op zichzelf, en toch verlicht en opgelucht, kwam Wim thuis. Maar Wiesje huilde op haar kamer, alsof haar hart breken zou. Ze voelde zich, hoewel ze 't zelf zoo gewild en voorgesteld had,

bezeerd, omdat hij zoo gewillig haar offer aanvaard had. „Als hij werkelijk van me hield, zou hij zich driftig verzet hebben, zou z'n positie en z'n toekomst hem koud gelaten hebben," dacht ze bitter. Maar haar liefde voor hem gaf haar toch een gevoel van vrede. Zij had uit egoïsme ten minste niet z'n toekomst in den weg gestaan . . . En met een verdrietigen glimlach over zooveel tegenstrijdige gevoelens sliep ze eindelijk in, toen de eerste hanen hun gekraai als estafette-loopers, van hofstee tot hofstee doorgaven.

* * *

Wiesje solliciteerde en slaagde spoedig. Ze vertrok onopvallend en zonder scènes naar haar nieuwe woonplaats. Wim kreeg z'n studiereis naar Duitschland, waaraan zijn vader welwillend en tevreden nog een maand vacantie in Zwitserland koppelde.

Was het toeval, dat hij in Zürich, waarheen zijn vader hem geraden had te gaan, plotseling de familie Ten Berghe ontmoette? In den vreemde waren plaatsgenooten, en kennissen nog wel, hem welkomer geweest dan ze geweest zouden zijn in z'n eigen woonplaats. En de begroeting was werkelijk hartelijk van weerszijden. Er werden al gauw plannen gemaakt voor gemeenschappelijke tochtjes, waarbij de heer en mevrouw Ten Berghe meestal halverwege in een geriefelijk restaurant achterbleven, verklarend, dat ze te oud werden voor zulke tochten, dat lieten ze maar liever over aan jonge beenen, ze zouden daar hun terugkomst wel afwachten. En zoo waren Antie en Wim op elkaar aangewezen . . .

Ze viel toch wel mee, vond Wim. Sportief en hartelijk als ze was.

Weer thuis, kwam hij direct tot over z'n

ooren in 't werk; de plaatsing der nieuwe machines eischte al zijn aandacht, zoodat hij weinig tijd overhield, aan Wiesje te denken. Trouwens, hij deed het ook liever niet, voelde iets als pijn, en een vaag zelfverwijt als z'n gedachten toch dien kant uitgingen, en haastig probeerde hij dan meestal, ze in een andere richting te leiden.

Dat was voorbij. Afgedaan.

En de Ten Berghe's kwamen nog drukker dan tevoren. Wim en Antie musicerden. Vader Ten Berghe knipoogde veelbetekenend tegen Wim z'n moeder, wanneer hij die twee jonge hoofden dicht bij elkaar over de muziek gebogen zag.

En op een avond snikte Wiesje op haar gemeubileerde huurkamer in den Achterhoek boven de krant met de advertentie over twee kolommen.

Wim bleek goed gezien te hebben met die machines. Die maakten de overwinning mogelijk in den harden concurrentiestrijd.

Mijnheer Ten Berghe had, na Wim's huwelijks met Antie, al zijn geld in de fabriek gestoken, die floreerde als nooit tevoren. Uitbreiding volgde op uitbreiding, en de dividenden stegen, waar de concurrenten geen of belangrijk minder dividend uitkeeren konden.

Zijn vader kon niet lang getuige zijn van den opbloei, dien hij vol trots een gevolg noemde van zijn raad aan Wim. Een half jaar na 't huwelijk van zijn zoon, stierf hij plotseling in een beroerte.

Wim werd directeur. Zijn aanzien en verantwoordelijkheid stegen, zijn successen vermeerderden zich, maar toch voelde hij zich niet voldaan en gelukkig. Op stille oogenblikken, 's avonds, wanneer hij zijn gedachten den vrijen loop liet, kwam steeds weer datzelfde meisjesgezicht hem voor den geest. Wiesje.

Zijn huwelijk met Antie was niet gelukkig. 't Was een vergissing, moest hij zichzelf bekennen. De basis was te wankel en te luchtig geweest. Er waren oogenblikken, dat hij zich ver van haar verwijderd voelde. Hun gedachtenleven had niets gemeen. En na den eersten, korten verliefdeheidsroes, zag hij kritischer en scherper nog dan tevoren, het leeg leventje van Antie, zonder eenigen diepgang.

Ze was „van de kerk”, ja, maar daarmee was ook alles gezegd, en niets meer dan dat vlakke cliché uitdrukt. Over zijn geloofsleven, zijn moeilijkheden en twijfel kon hij nooit met haar spreken. Als hij 't een enkelen keer probeerde, haalde ze verveeld haar schouders op.

„Wat ben je weer zwaar op de hand, vanavond!”

Ze ging zelden mee ter kerk. Wist steeds een uitvluchtje of ongesteldheid te bedenken. En werd steeds uithuiziger. Ze sloeg geen gelegenheid tot uitgaan over.

Wim, 's avonds moe van zijn werk in de fabriek en den rompslomp van correspondentie, die hij thuis nog af te handelen had, voelde zelden lust om mee te gaan. En dan zat hij, eenzaam en onbevredigd, alleen thuis, in z'n groote, rijk gemeubileerde landhuis, arm...

Hij verzette er zich tegen, vocht, voelde het duidelijk als ontrouw, en toch kon hij het niet verhinderen, dat zijn gedachten dan afdwaalden, vol heimwee, naar de avondwandelingen met Wiesje, naar hun vertrouwelijke gesprekken, en verlegen-eerlijke bekentenissen van dezelfde moeilijkheden in hun geloofsleven. Met Wiesje had hij kunnen praten. Die begreep hem.

En weer voelde hij dan, met iets van wroeging en berouw, hoe schandelijk hij haar behandeld had. Hoe onbezonnen en lichtvaardig zijn huwelijk met Antie begonnen was. Met zakelijke overwegingen en een oppervlakkige sympathie als uitgangspunt.

Verdiende straf, dat het nu mis ging. Hoe had hij het ook anders kunnen verwachten? Voor de buitenwereld leek alles heel mooi. Op zijn leeftijd directeur van een welvarende fabriek, getrouwd met een schatrijke, mooie, jonge vrouw, een prachtig landhuis...

Maar was hij gelukkig? Wat was geluk? Gelukkig was hij ten slotte geweest, ondanks de strubbelingen en moeilijkheden thuis, met Wiesje's liefde. Al had hem toen ook alles moeilijk en hopeloos geleken.

Had hij toch het hutje op de hei moeten kiezen? Wat hielpen hem z'n ruime inkomsten, zijn nieuwe machines, zijn vergrootte fabriek, als hij 's avonds geen vrouw thuis vond, met wie hij erover praten kon? Die meeleefde, en belangstelde in zijn werk? Die hem met hartelijkheid en warmte omgaf?

O zeker, ze waren goed samen. Oneenigheid was er nooit. En de huishouding met al z'n personeel liep geregeld en ordelijk.

Maar hij voelde zich als een vreemde bij z'n vrouw. Niets was zij voor hem. Niets hadden zij gemeen.

En haar musicaliteit, die hem eerst geboeid had, werd hem nu een oorzaak van wrevel, nu zij die misbruikte als aanleiding tot uithuizigheid.

Hij voelde zich oud een eenzaam. Antie gaf hem op een avond te kennen, dat ze met haar ouders het laatste van

December naar de wintersport wilde, in Zwitserland. Wim kon niet mee. Hij kon niet op de fabriek gemist worden. En hij had verwacht dat Antie om hem thuis zou blijven. Maar als een soort opoffering gaf ze te kennen, dat ze dan maar zorgen zou, vóór oud en nieuw weer thuis te zijn.

En als tegen een berg zag hij nu al op tegen de eenzame Kerstdagen, alleen met zijn gedachten. Ze verlieten echter anders dan hij verwacht had. Tweeden Kerstdag 's middags, toen hij met z'n gedachten overal elders was dan bij z'n vrouw, vervuld van Wiesje als hij was, die hij dien morgen in de kerk gezien had, voor 't eerst weer met vakantie thuis, kwam er een telegram van zijn schoonvader: „Directe overkomst gewenscht. Antie bij skiën verongelukt.”

Ze was dood.

Een zwaar schuldbesef drukte op hem. Was hij voor haar wel geweest wat hij zijn moest? Was hij ook niet vreeselijk tekortgeschoten? Hoe zou zij gestorven zijn, zoo schielijk en zonder voorbereiding? Zij, met haar luchtige vlindernatuur?

Had hij z'n plicht wel gedaan? Hoe weinig had hij met haar over geestelijke dingen gesproken, na haar eerste koele afwering. Uit gemakzucht had hij gezwegen, haar „met rust” gelaten, alle verantwoordelijkheid van zich afgeschoven, en haar daarin aan haar lot overgelaten. Hoe had hij ook daarin als een vreemde naast haar verder geleefd en zijn verantwoordelijkheid vergeten.

Nu was 't onherstelbaar!

Geslagen kwam hij terug. Vermoeid, en met een afkeer van zichzelf, omdat er slechts plaats was in zijn hart voor schuldbesef, en zelfaanklacht, maar niet voor verdriet...

* * *

In de zomervacantie sprak hij voor 't eerst na hun scheiding Wiesje weer; onverwachts ontmoette hij haar, alleen fietsend buiten de bebouwde kom.

En hij ging haar verlegen en onzeker tegemoet. Ze was bleeker geworden; haar gezichtje ernstiger en spitsier. Maar in haar mooie en groote oogen leefde nog dezelfde glans. Hij las er vergeving, en beloften in. Samen gingen zij verder, steeds langzamer loopend.

En als een kleine jongen smeekte hij:

„Wiesje, vergeef me. Kun je me vergeven? Laten we weer van voren af aan, opnieuw beginnen.”

Ze gaf hem geen antwoord, maar haar oogen, vol tranen, zeiden het hem.

Ds. C. L. F. van Schelven, em.-predikant der Geref. Kerk, die de gemeente Wagningen van 1893 tot 1929 heeft mogen dienen, is tengevolge van een ongeval ontslapen in den ouderdom van 75 jaren.

De heer W. J. Bossenbroek heeft den 18den Dec. j.l. zijn zilveren jubileum mogen vieren als bestuurslid van de Chr. Werklieden-vereeninging „Patrimonium”, afd. Amsterdam.